



CRNA GORA
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

Predmetni program

UMJETNOST I VIZUELNE KOMUNIKACIJE
OBAVEZAN IZBORNI PREDMET ZA DOPUNU MATURSKOG STANDARDA
I, II, III i IV razred

Podgorica

2020.

SADRŽAJ

A.	NAZIV PREDMETA.....	3
B.	ODREĐENJE PREDMETA	3
C.	CILJEVI PREDMETA	3
D.	POVEZANOST SA DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA	4
E.	OBRAZOVNO-VASPITNI ISHODI PREDMETA	5
	I razred	5
	II razred	9
	III razred	13
	IV razred.....	17
F.	DIDAKTIČKE PREPORUKE ZA REALIZACIJU PREDMETA	20
G.	PRILAGOĐAVANJE PROGRAMA DJECI SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA I NADARENIM UČENICIMA.....	20
H.	VREDNOVANJE OBRAZOVNO-VASPITNIH ISHODA	21
I.	USLOVI ZA REALIZACIJU PREDMETA.....	23

A. NAZIV PREDMETA

UMJETNOST I VIZUELNE KOMUNIKACIJE

B. ODREĐENJE PREDMETA

Razred	Sedmični broj časova	Ukupni broj časova	Obavezni dio (80–85%)	Otvoreni dio (15 do 20%)	Teorijska nastava (TN)	Vježbe i ostali vidovi
I	1	36	30	6	9	21
II	1	36	30	6	9	21
III	2	72	60	12	18	42
IV	2	66	54	12	16	38

C. CILJEVI PREDMETA

Cilj izbornih sadržaja i aktivnosti za ovaj predmet je da učenici nadgrade lične sposobnosti, znanje i umijeće saglasno individualnim predispozicijama, interesima i željama za zadovoljenje estetskih i emocionalnih potreba za izražavanje, komunikaciju i stvaralaštvo. Između ostalog, obuka će uticati na dalje bogaćenje likovnog izraza i kulture preko istraživanja i eksperimentisanja u stvaralaštvu i sticanja novih teorijskih i praktičnih saznanja u okviru savremenih kretanja u umjetnosti, kulturi i vizuelnoj komunikaciji koji će biti u daljoj obrazovnoj i profesionalnoj funkciji prilikom dalje orijentacije na fakultetu.

Predmet Umjetnost i vizuelne komunikacije ima za cilj da **učenik**¹:

- otkrije i usavrši svoje sposobnosti preko stvaralačkih procesa u okviru likovnih područja;
- realizuje likovne i interdisciplinarne projekte saglasno sopstvenim interesima i predispozicijama;
- prepozna i koristi vizuelno-likovne vrijednosti i mogućnosti kompjuterske tehnologije i da kreira idejna rješenja za slobodno likovno stvaralaštvo i dizajn;
- nadgradi likovnu i opštu kulturu i stručna znanja kroz posjete likovnih i drugih manifestacija iz oblasti kulture;
- koristi standardne i nove materijale i likovne tehnike za istraživanje, eksperimentisanje, kombinovanje u cilju postizanja novih vrijednosti;
- učestvuje u organizovanju individualne i kolektivne izložbe likovnih eksponata u školi ili u drugom prostoru;
- učestvuje svojim radom u saradnji sa drugim sekcijama prilikom realizacije predstava i proslava u školi i van nje;
- izrađuje studije iz oblasti likovnog stvaralaštva i teorije umjetnosti (likovna kritika, eseji...) kao pripremu za uspješnu prohodnost na fakultet;
- poveže svoje aktivnosti sa temama aktuelnim za okolinu i interese mladih;
- njeguje kulturno-istorijsko nasljedstvo učestvujući u raznim projektima.

¹ Svi izrazi koji se u ovom dokumentu koriste za osobe u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

D. POVEZANOST SA DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Vizuelne komunikacije i likovna umjetnost se ističu kao interdisciplinarne nauke i u svojim osnovama temelje znanja za čitav niz drugih nastavnih predmeta. Osnova integracije nastave umjetnosti i vizuelnih komunikacija sa drugim predmetima može se produbiti razumijevanjem bitnih segmenata umjetničkog djela, poznavanjem simboličkog jezika umjetnosti. U isto vrijeme, nastava umjetnosti i vizuelnih komunikacija osvjetljava ciljeve drugih predmetnih programa i na taj način uspostavlja veći broj nastavnih – predmetnih veza.

PRIMJERI KORELACIJE

Crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost: opis, analiza i interpretacija odabranih umjetničkih djela u vezi sa književnim tekstom, paralelno razumijevanje verbalnih i vizuelnih poruka; književni motivi u umjetnosti – ilustracije; rješavanje ključnih književnih tekstova kroz umjetničke prikaze.

Matematika: analiza odabranog spomenika (struktura, proporcije, geometrijski principi, numerički simboli); odnos arhitekture u pojedinim periodima (npr. upotreba zlatnog presjeka u grčkom hramu, prostorni odnos komponenata između gotičke katedrale ili renesansne crkve...); odnosi u slikarstvu i vajarstvu (npr. egipatski kanon, klasični grčki kanon, simetrija, zlatni presjek ...); geometrijski principi u arhitekturi (struktura na gotičkim prozorima, renesansno pročelje...); geometrijski principi u slikarstvu i vajarstvu (geometrijska perspektiva...).

Strani jezici: opisati umjetničko remek-djelo, korišćenjem odgovarajućeg vokabulara i izborom stranih jezika, objašnjenje određenog teksta na stranom jeziku; primjeri nacionalnog umjetničkog govora u umjetnosti (francuski – impresionizam, njemački – ekspresionizam ...).

Istorija: razumijevanje umjetnosti kao rezultat istorijskog okruženja, istorijski pisani spomenik kao izvorni materijal za likovni motiv; urbanizam i arhitekture drevnih civilizacija (Maje, Inke, Egipat, Grčka, ...); egipatska slika kao materijalni izvor za poznavanje egipatske civilizacije (realizacija skulpture, reljefa...); istorijski roman kao narativan motiv za umjetnički prikaz istorijskog događaja (plakat, korice knjige, ilustracija...); vizuelna umjetnost kao kulturna, ekonomska, politička propaganda ...

Geografija: analiza geografski srodnih elemenata u arhitektonskim spomenicima (upotreba opeke, kamena i ostalih materijala u odnosu na geografski prostor); razlike u arhitekturi na različitim geografskim prostorima (Grčke, Italije, Flandrije, Britanije, ...); razlike u slikama i fotografijama zavisno od klimatskih uslova (npr. Van Gog – opus sa juga Holandije, Gogen – opus sa Tahitija, ...).

Muzička umjetnost: prepoznavanje umjetnosti u muzici i muzike u likovnoj umjetnosti; poređenje muzičkih interpretacija i umjetničkog djela na određenu temu; prikazi instrumenata, muzike, plesa i vizualnih umjetnosti savremenim trendovima i kretanjima u umjetnosti.

Biologija: prilagođavanje oblika različitih proizvoda za ljudsku upotrebu i prirodnih zakona; posmatranje uzoraka u prirodi i njihovo pojavljivanje u likovnim umjetnostima; razumijevanje i analiza pojedinih umjetničkih artefakata (umjetnički predmeti, keramika...) i određivanje njihove važnosti u ljudskom razvoju; otkrivanje uzročno-posljedičnih odnosa između strukture, funkcionisanja ljudskog tijela i oblikovanja, dizajniranja predmeta i arhitekture (npr. primjena saća ili gnijezda u arhitekturi, različite vrste stolica ...).

Hemija: razumijevanje hemijskih reakcija u tehnologiji umjetnosti, poznavanje slikarskih i vajarskih materijala, njihova upotreba, obrada i zaštita; učenje o slikarskim, vajarskim, grafičkim i fotografskim materijalima i njihovim svojstvima; hemijska zaštita izloženih materijala kao što su papir, slika, kamen,

mermer, opeka, drvo ...; analiza posljedica "kisjelih kiša" na umjetnička djela; promjene u boji i strukturi materijala zbog oksidacije ili uticaja svjetlosti (bronzna, željezo, slika ...).

Fizika: spektar boja; razumijevanje uloge fizičkih zakona u umjetnosti, a posebno u skulpturi i arhitekturi; analiza određenih spomenika i rješavanje osnovnih funkcija (statika); primjeri pritiska – opterećenja u arhitektonskim objektima; uticaj Njutnove teorije na umjetnički izraz u savremenoj umjetnosti (npr. perpetum mobile...)

Informatika: osposobljavanje za validno i kritičko korišćenje izvora informacija; korišćenje resursa i alata savremene informatičke tehnologije, korišćenje elektronskih izvora (seminarski rad iz područja umjetnosti i vizuelnih komunikacija, izrada PP prezentacija, digitalni dizajn, pregled galerija); prezentacija odabranog sadržaja: predstavljanje umjetnika, pravca, perioda u istoriji umjetnosti.

Fizičko vaspitanje: razumijevanje uloge sporta u različitim likovnim rješenjima (loga, plakat, flajer, PP prezentacija...); prepoznavanje sporta kao izvora motiva u slikarstvu i skulpturi; otkrivanje uticaja u arhitekturi, dizajniranje sportskih objekata (Koloseum, stadion "Ptičije gnijezdo" u Pekingu ...); prikazi sporta u slikarstvu, skulpturi, dizajnu, fotografiji i arhitektonskim objektima.

Psihologija: ekspresivnost, psihološki tipovi ličnosti, arhetipovi, analiza snova, psihologija kreativnosti, zakoni vizuelne percepcije (opažanja), motivacije...; psihološki efekat boje na posmatrača.

Filozofija: pojam lijepog u estetici; filozofija umjetnosti; larpurlartizam u umjetnosti.

E. OBRAZOVNO-VASPITNI ISHODI PREDMETA

I razred

Obrazovno-vaspitni ishod 1 <i>Na kraju učenja učenik će moći da opiše zadatak istorije umjetnosti, likovne kritike i estetike.</i>
Ishodi učenja <i>Tokom učenja učenik će moći da:</i> <ul style="list-style-type: none">– objasni zadatak istorije umjetnosti, likovne kritike i estetike;– opiše i objasni povezanost istorije umjetnosti, likovne kritike i estetike;– objasni značaj umjetnosti za društvo;– uporedi osobnosti umjetničkog djela sa stanovišta istorije umjetnosti, likovne kritike i estetike.
Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda <ul style="list-style-type: none">a) Sadržaji/pojmovi: istorija umjetnosti, likovna kritika, estetika.b) Aktivnosti učenja Učenici:<ul style="list-style-type: none">– upoznaju se sa istorijom umjetnosti kao naukom, osobnostima likovne kritike i predmetom i značajem estetike kao filozofske discipline;– analiziraju značaj umjetnosti na razvoj društva;– diskutuju i upoređuju osobnosti umjetničkog djela sa stanovišta istorije umjetnosti, likovne kritike i estetike.c) Broj časova realizacije (okvirno): 2 časa.

Obrazovno-vaspitni ishod 2

Na kraju učenja učenik će moći da opiše upotrebu i funkciju crteža i objasni elemente vizuelnog jezika u crtežu.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni značaj i funkciju crteža;
- opiše elemente vizuelnog jezika u crtežu: tačku, liniju, površinu, volumen, prostor, kompoziciju...;
- upoređuje elemente vizuelnog jezika krokija i studije;
- izvodi crtež kroki i studiju koristeći viziranje i likovni jezik (elemente i principe).

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: crtež, likovni elementi, kroki, studija, kompozicija.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju crtež i njegove osobenosti;
- analiziraju likovne elemente na reprodukcijama reprezentativnih crteža i upoređuju elemente vizuelnog jezika krokija i studije;
- izvode kroki i studiju koristeći viziranje i likovni jezik.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 5 časova.

Obrazovno-vaspitni ishod 3

Na kraju učenja učenik će moći da opiše kompozicijske principe u umjetničkom djelu.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- nabroji i definiše elemente kompozicije;
- opiše elemente kompozicije i njihovu ulogu u umjetničkom djelu;
- pronalazi i na djelima likovne umjetnosti analizira elemente kompozicije i kompozicijske principe: proporciju, zlatni presjek, perspektive...;
- izvodi crtež koristeći proporcionalne odnose i perspektivu.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: elementi kompozicije, proporcija, zlatni presjek, vrste perspektive.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju elemente kompozicije i njihovu ulogu u umjetničkom djelu;
- analiziraju elemente kompozicije i kompozicijske principe: proporciju, zlatni presjek, perspektive – na reprezentativnim primjerima (remek-djelima);
- izvode crtež koristeći proporcionalne odnose (portret ili figuru), perspektivu i zlatni presjek...

c) Broj časova realizacije (okvirno): 5 časova.

Obrazovno-vaspitni ishod 4

Na kraju učenja učenik će moći da opiše upotrebu crtačkih materijala i tehnika.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- nabroji i objasni crtačke materijale i tehnike;
- opiše podloge, materijale, specifičnosti i mogućnosti crtačkih tehnika;

- pronalazi i analizira na remek-djelima i radovima učenika osobnosti crtačkih tehnika;
- izvodi crtež koristeći tečne i suve crtačke materijale i tehnike.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: crtački materijali i tehnike.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju osobnosti i vrste crtačkih materijala i tehnika;
- analiziraju i upoređuju osobnosti crtačkih tehnika na djelima umjetnika i učenika;
- izvode crtež koristeći tečne i suve crtačke materijale i tehnike.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 3 časa.

Obrazovno-vaspitni ishod 5

Na kraju učenja učenik će moći da opiše značaj, upotrebu i funkciju slikarstva.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni značaj i funkciju slikarstva;
- opiše elemente figurativnog i apstraktnog slikarstva;
- uporedi elemente figurativne i apstraktne slike;
- osmišljava i izvodi sliku koristeći elemente figurativnog i apstraktnog slikarstva.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: slikarstvo, funkcija slikarstva, apstraktna slika, figurativno slikarstvo.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju značaj i funkciju slikarstva;
- analiziraju i upoređuju elemente figurativnog i apstraktnog slikarstva na reprezentativnim primjerima;
- izvode figurativnu i apstraktnu sliku.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 2 časa.

Obrazovno-vaspitni ishod 6

Na kraju učenja učenik će moći da opiše razvoj slikarstva kroz istoriju umjetnosti.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- navede i vremenski odredi stilove u slikarstvu;
- opiše karakteristike pojedinih slikarskih stilova;
- uporedi slikarska djela različitih stilova.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: istorija slikarstva, stil.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju osobnosti i hronološki razvoj stilova u slikarstvu;
- analiziraju i upoređuju slikarska djela različitih stilova.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 3 časa.

Obrazovno-vaspitni ishod 7***Na kraju učenja učenik će moći da opiše likovne elemente u slikarstvu.*****Ishodi učenja***Tokom učenja učenik će moći da:*

- nabroji i definiše elemente slike;
- opiše elemente slike (boja, ton, valer, kontrast, kompozicija, koloristička i vazдушna perspektiva);
- pronalazi i na umjetničkim djelima analizira elemente slike;
- izvodi likovni rad koristeći navedene elemente.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

- a) Sadržaji/pojmovi:** slika, likovni elementi, (boja, ton, valer, kontrast, kompozicija, koloristička i vazдушna perspektiva).
- b) Aktivnosti učenja**
Učenici:
- upoznaju likovne elemente slike;
 - analiziraju likovne elemente na reprodukcijama reprezentativnih slikarskih remek-djela;
 - izvode sliku koristeći navedene likovne elemente.
- c) Broj časova realizacije (okvirno): 5 časova.**

Obrazovno-vaspitni ishod 8***Na kraju učenja učenik će moći da opiše upotrebu slikarskih materijala i tehnika u slikarstvu.*****Ishodi učenja***Tokom učenja učenik će moći da:*

- nabroji i objasni slikarske materijale i tehnike;
- opiše podloge, materijale, karakteristike i mogućnosti slikarskih tehnika;
- pronađe i na djelima umjetnika i učenika analizira osobenosti slikarskih tehnika;
- izvodi likovno djelo koristeći različite slikarske tehnike i postupke slikanja (lazura, faktura...).

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

- a) Sadržaji/pojmovi:** slikarski materijali i tehnike, slikarske podloge.
- b) Aktivnosti učenja**
Učenici:
- upoznaju osobenosti i vrste slikarskih materijala i tehnika;
 - analiziraju i upoređuju osobenosti slikarskih tehnika na djelima umjetnika;
 - izvode sliku koristeći različite slikarske tehnike i postupke slikanja.
- c) Broj časova realizacije (okvirno): 4 časa.**

II razred

Obrazovno-vaspitni ishod 1

Na kraju učenja učenik će moći da opiše karakteristike i istorijski razvoj grafike.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni grafiku i opiše nastanak i razvoj grafike;
- opiše grafiku kao medij likovne umjetnosti;
- uporedi grafiku sa drugim vrstama likovne umjetnosti i analizira njene osobenosti.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: grafika, umjetnička i industrijska grafika.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju se sa grafikom kao likovnom disciplinom, nastankom i istorijatom grafike;
- analiziraju osobenosti grafike kao medija (postupak izrade, vrste podloga, grafički list i grafički materijali, otisak, autorski otisak), upoređuju je sa drugim vrstama likovne umjetnosti;
- posjećuju muzeje i galerije i upoznaju se sa grafičkim djelima;
- posjećuju grafičke ateljee, štampariju.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 2 časa.

Obrazovno-vaspitni ishod 2

Na kraju učenja učenik će moći da izvodi frotaž i grafiku visoke štampe.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni frotaž i grafiku visoke štampe;
- objasni način izrade frotaža i tehnika visoke štampe;
- uporedi osobenosti frotaža i tehnika visoke štampe;
- izvodi frotaž i realizuje grafiku tehnikom linoreza (izrada skica, urezivanje matrice i oštampavanje grafičkog lista).

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: tehnike visoke štampe, frotaž, linorez, skica, matrica, otisak.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju se sa grafičkim tehnikama visoke štampe;
- analiziraju osobenosti i način izrade tehnika visoke štampe (postupak izrade, vrste podloga, grafički list i grafički materijali, autorski otisak);
- izvode frotaž i grafiku tehnikom linoreza (izrada skice, urezivanje matrice i oštampavanje grafičkog lista).

c) Broj časova realizacije (okvirno): 5 časova.

Obrazovno-vaspitni ishod 3

Na kraju učenja učenik će moći da opiše način izrade linoreza u boji.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni grafiku u boji;
- objasni način izrade grafike u boji;
- uporedi sličnosti i razlike crno-bijele grafike i grafike u boji;
- izvodi grafiku (linorez) u boji (izrada skica, urezivanje matrice/matrica i odštampavanje grafičkih listova).

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: crno-bijela grafika, grafika u boji, linorez u boji.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju se sa grafikom u boji;
- analiziraju osobenosti i način izrade grafike u boji;
- upoređuju i pronalaze razlike i sličnosti crno-bijele grafike i grafike u boji;
- izvode grafiku (linorez) u boji (izrada skica, urezivanje matrice/matrica i oštampavanje grafičkih listova).

c) Broj časova realizacije (okvirno): 5 časova.

Obrazovno-vaspitni ishod 4

Na kraju učenja učenik će moći da opiše i objasni način izrade tehnika duboke i ravne štampe.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni tehnike duboke i ravne štampe;
- objasni način izrade tehnika duboke štampe (bakrorez, bakropis, akvatinta, suva igla i mecotinta) i tehnika ravne štampe;
- uporedi osobenosti tehnika visoke, duboke i ravne štampe;
- izvodi monotipiju.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: tehnike duboke štampe (bakrorez, bakropis, akvatinta, suva igla, mecotinta, meka prevlaka), tehnike ravne štampe (monotipija, litografija, ofset štampa).

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- se upoznaju sa grafičkim tehnikama duboke štampe (bakrorez, bakropis, akvatinta, suva igla, mecotinta, meka prevlaka) i ravne štampe (monotipija, litografija i ofset štampa);
- analiziraju osobenosti i način izrade tehnika duboke i ravne štampe;
- izvode monotipiju.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 3 časa.

Obrazovno-vaspitni ishod 5

Na kraju učenja učenik će moći opiše karakteristike i istorijski razvoj vajarstva.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni vajarstvo, nastanak i istorijski razvoj vajarstva;
- opiše osobenosti vajarstva kao vrste likovne umjetnosti, vrste formi i vajarske materijale;
- uporedi vajarska djela sa drugim vrstama likovne umjetnosti.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: skulptura, vrste formi, tipovi, vajarski materijali (meki i tvrdi).

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju se sa vajarstvom kao likovnom disciplinom, nastankom i istorijatom vajarstva;

- analiziraju osobenosti vajarstva kao likovne discipline, vrste formi (skulptura u slobodnom prostoru i reljefna skulptura) i vajarske materijale: meke (glina, vosak, gips..) i tvrde (drvo, metal, kamen,..);
- upoređuje vajarstvo sa drugim vrstama likovne umjetnosti;
- posjećuju muzeje, galerije i upoznaju se sa klasičnom i modernom skulpturom;
- posjećuju vajarske atelje, arheološki lokalitet.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 2 časa.

Obrazovno-vaspitni ishod 6

Na kraju učenja učenik će moći da opiše modelovanje i oblikovanje vajarskog rada i modeluje, odliva u kalupu vajarsko djelo.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni vajarsko djelo, modelovanje i odlivanje;
- objasni način izrade vajarskog djela tehnikom modelovanja i odlivanje kalupa;
- modeluje vajarsko djelo, odliva negativ i pozitiv u gipsu.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: modelovanje, kalup, odlivanje, pozitiv, negativ.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju osobenosti skulpture, postupak modelovanja i odlivanja;
- analiziraju način izrade skulpture tehnikom modelovanja, odlivanja kalupa i vajarskog djela;
- modeluju skulpturu, odlivaju negativ i pozitiv u gipsu.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 6 časova.

Obrazovno-vaspitni ishod 7

Na kraju učenja učenik će moći da opiše i izvodi skulpturu oduzimanjem materijala.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni klesanje kao način izrade skulpture;
- opiše proces izrade skulpture i tehnike klesanja u vajarstvu;
- upoređuje klesanje i modelovanje;
- izvodi likovni rad tehnikom oduzimanja materijala (gips, siporeks..).

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: gips, siporeks.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju klesanje kao vajarsku tehniku i analiziraju proces izrade skulpture;
- analiziraju i upoređuju klesanje i modelovanje (postupak oduzimanja i dodavanja materijala);
- izvodi skulpturu tehnikom oduzimanja materijala (gips, siporeks..).

c) Broj časova realizacije (okvirno): 3 časa.

Obrazovno-vaspitni ishod 8

Na kraju učenja učenik će moći da opiše i izvodi skulpturu savremenim materijalima, asamblaž.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni asamblaž, kaširanje i druge savremene materijale i procese dobijanja skulpture;
- opiše način dobijanja skulpture novim vajarskim materijalima;
- uporedi tradicionalne i savremene vajarske tehnike i materijale;
- izvodi likovni rad u tehnici asamblaža, kaširanja...

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: asamblaž, kaširanje.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju asamblaž, kaširanje i druge savremene materijale;
- analiziraju način dobijanja skulpture novim vajarskim materijalima (konstruktivne skulpture, kinetička skulptura – stabile, mobile...);
- upoređuje tradicionalne i savremene vajarske tehnike i materijale;
- izvode skulpturu u tehnici asamblaža, kaširanja...

c) Broj časova realizacije (okvirno): 3 časa.

III razred

Obrazovno-vaspitni ishod 1

Na kraju učenja učenik će moći da opiše karakteristike arhitekture i urbanizma.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni arhitekturu, urbanizam i građevinarstvo;
- opiše osobenosti i funkciju arhitekture i urbanizma;
- upoređi osobenosti arhitekture u odnosu na druge vrste umjetnosti.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

- a) **Sadržaji/pojmovi:** arhitektura, urbanizam, građevinarstvo, statika.
- b) **Aktivnosti učenja**
Učenici:
- upoznaju osobenosti arhitekture, urbanizma i građevinarstva;
 - analiziraju osobenosti i funkciju arhitekture i urbanizma;
 - upoređuju osobenosti arhitekture u odnosu na druge vrste umjetnosti;
 - izvode praktična rješenja sa osnovnim svojstvima arhitektonskog objekta.
- c) **Broj časova realizacije (okvirno): 8 časova.**

Obrazovno-vaspitni ishod 2

Na kraju učenja učenik će moći opiše elemente arhitekture, građevinske materijale i ekološke i energetske standarde.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni elemente arhitekture i građevinske materijale;
- opiše građevinske materijale i elemente arhitekture i objasni upotrebu elemenata arhitekture u zavisnosti od njene funkcije i upotrebu energetske i ekološke standarde;
- upoređi elemente arhitekture i materijale u zavisnosti od podneblja i funkcije.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

- a) **Sadržaji/pojmovi:** elementi arhitekture, građevinski materijali, energetske i ekološke standarde.
- b) **Aktivnosti učenja**
Učenici:
- upoznaju elemente arhitekture i građevinske materijale;
 - analiziraju osnovne elemente arhitekture i građevinske materijale, objašnjavaju upotrebu elemenata arhitekture u zavisnosti od njene funkcije i upotrebu energetske i ekološke standarde;
 - na adekvatnim praktičnim rješenjima upoređuju elemente arhitekture i materijale u zavisnosti od podneblja i funkcije.
- c) **Broj časova realizacije (okvirno): 6 časova.**

Obrazovno-vaspitni ishod 3

Na kraju učenja učenik će moći da opiše razvoj arhitekture kroz istoriju.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni istoriju arhitekture;

- opiše promjene u arhitekturi kroz istoriju;
- uporedi elemente arhitekture kroz različite epohe.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: istorija arhitekture (hronološki razvoj).

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju istoriju arhitekture kao nauku;
- analiziraju promjene u arhitekturi kroz istoriju i upoređuju osnovne elemente arhitekture kroz različite epohe (hronološki razvoj);
- posjećuju kulturno-istorijske lokalitete.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 4 časa.

Obrazovno-vaspitni ishod 4

Na kraju učenja učenik će moći da opiše proces arhitektonskog i urbanističkog projektovanja.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni arhitektonsko i urbanističko projektovanje;
- opiše projekat i arhitektonske elemente u zavisnosti od funkcije;
- uporedi arhitektonske elemente u zavisnosti od funkcije arhitektonskih objekata;
- izvodi projekat za jednostavnije arhitektonske forme i urbanističke prostore.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: arhitektonsko projektovanje, urbanističko projektovanje, arhitektonski objekat, projekat.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju arhitektonsko i urbanističko projektovanje (posjećuju projektni biro, razgovaraju sa projektantima i urbanistima);
- analiziraju projekat i arhitektonske elemente u zavisnosti od funkcije arhitektonskog objekta;
- izvode projekat za jednostavnije arhitektonske forme i urbanističke prostore;
- izvode novo urbanističko rješenje (projekat) na osnovu postojeće urbanističke cjeline.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 11 časova.

Obrazovno-vaspitni ishod 5

Na kraju učenja učenik će moći da opiše karakteristike grafičkog dizajna i proces njegove izrade.

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni grafički dizajn i osnove grafičkog oblikovanja;
- opiše osnovne elemente grafičkog dizajna i njihovu upotrebu;
- uporedi rješenja grafičkog dizajna za plakat, ilustraciju, zaštitni znak, knjigu, katalog, ambalažu;
- izvodi rješenja grafičkog dizajna.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: grafički dizajn, plakat, ilustracija, zaštitni znak, knjiga, katalog, ambalaža.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju grafički dizajn i osnove grafičkog oblikovanja;
- analiziraju osnovne elemente grafičkog dizajna i njegovu upotrebu;
- analiziraju i upoređuju reprezentativna rješenja grafičkog dizajna za plakat, ilustraciju, zaštitni znak, knjigu, katalog, ambalažu;
- izvode rješenja grafičkog dizajna za plakat, ilustraciju, zaštitni znak, knjigu, katalog, ambalažu;
- posjećuju dizajnerski studio radi saznanja iz oblasti kompjuterskog projektovanja i štampanja.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 12 časova.**Obrazovno-vaspitni ishod 6*****Na kraju učenja učenik će moći opisati karakteristike kompjuterske grafike i proces njene izrade.*****Ishodi učenja***Tokom učenja učenik će moći da:*

- objasni kompjutersku grafiku;
- opiše osnovne elemente 2D i 3D kompjuterske grafike i kompjuterske animacije;
- uporedi rastersku i vektorsku grafiku;
- izvodi rješenja kompjuterske grafike.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda**a) Sadržaji/pojmovi:** kompjuterska grafika, kompjuterska animacija, rasterska i vektorska grafika.**b) Aktivnosti učenja**

Učenici:

- upoznaju kompjutersku grafiku i analiziraju osnovne elemente 2D i 3D kompjuterske grafike i kompjuterske animacije;
- analiziraju i upoređuju rastersku i vektorsku grafiku;
- diskutuju o inovacijama i novim perspektivama kompjuterskog dizajna;
- izvode rješenja kompjuterske grafike.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 6 časova.**Obrazovno-vaspitni ishod 7*****Na kraju učenja učenik će moći da opiše modni dizajn i njegovu primjenu.*****Ishodi učenja***Tokom učenja učenik će moći da:*

- objasni modni dizajn;
- opiše osnovne elemente modnog dizajna i njihovu upotrebu;
- uporedi rješenja kostima kroz istoriju;
- izvodi rješenja kostima za modnu reviju u školi ili dramsku predstavu.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda**a) Sadržaji/pojmovi:** modni dizajn, elementi modnog dizajna, kostim.**b) Aktivnosti učenja**

Učenici:

- upoznaju modni dizajn i osobnosti modnog dizajna;
- analiziraju osnovne elemente modnog dizajna i njegovu primjenu;
- diskutuju i upoređuju rješenja kostima kroz istoriju;
- izvode rješenja kostima za modnu reviju u školi ili dramsku predstavu;
- posjećuju modni studio.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 6 časova.

Obrazovno-vaspitni ishod 8

Na kraju učenja učenik će moći objasniti upotrebu kaligrafije u dizajnu.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasniti kaligrafske elemente;
- opiše osnovne elemente kaligrafije, savremene kaligrafije i tipografije;
- uporedi kaligrafsko pismo i razne stilove kroz istoriju;
- izvodi rješenja kaligrafskog pisma.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: kaligrafija, kaligrafsko pismo, tipografija, fontovi.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju kaligrafiju kao vještinu i analiziraju osnovne elemente kaligrafije, savremene kaligrafije i tipografije;
- diskutuju i analiziraju kaligrafsko pismo i razne stilove kroz istoriju;
- izvode rješenja kaligrafskog pisma (ispisuju dekorativnim slovima tekst za razne diplome, svjedočanstva i sl...);
- posjećuju biblioteku (muzej) i upoznaju istorijat štampe i povezivanja;
- upoznaju najstariju štampanu knjigu na ovom prostoru („Oktoih“).

c) Broj časova realizacije (okvirno): 5 časova.

IV razred

Obrazovno-vaspitni ishod 1

Na kraju učenja učenik će moći da objasni nastanak, razvoj i značaj fotografije.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni nastanak i razvoj fotografije;
- opiše proces nastanka prvih fotografija (kamera obscura);
- uporedi stare i savremene fotografske materijale i načine izrade fotografije.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

- a) **Sadržaji/pojmovi:** fotografija, film, svjetlost, foto-papir, foto laboratorija, kamera obscura, fotografski materijali.
- b) **Aktivnosti učenja**
Učenici:
- upoznaju nastanak i razvoj fotografije i značaj fotografije kao medija;
 - analiziraju proces nastanka prvih fotografija (kamera obscura);
 - posmatraju, diskutuju i analiziraju stare i savremene fotografske materijale i načine izrade fotografija.
- c) **Broj časova realizacije (okvirno): 4 časa.**

Obrazovno-vaspitni ishod 2

Na kraju učenja učenik će moći da opiše elemente fotografije.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- opiše osnovne elemente fotografije i elemente fotoaparata;
- uporedi elemente fotografije na reprezentativnim primjerima;
- izvodi fotografiju koristeći različite vrste kompozicije.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

- a) **Sadržaji/pojmovi:** osnovni elementi fotografije, umjetnička fotografija, fotoaparati, svjetlost, ekspozicija, oština, kompozicija.
- b) **Aktivnosti učenja**
Učenici:
- upoznaju osnovne elemente fotografije i elemente fotoaparata (građa);
 - posmatraju i analiziraju osnovne elemente fotografije na reprezentativnim primjerima (analiza umjetničke fotografije);
 - izvode fotografiju koristeći različite vrste kompozicija.
- c) **Broj časova realizacije (okvirno): 12 časova.**

Obrazovno-vaspitni ishod 3

Na kraju učenja učenik će moći objasniti karakteristike digitalne fotografije.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni digitalnu fotografiju;
- opiše svojstva i karakteristike digitalne fotografije;
- izvodi digitalnu fotografiju koristeći različite režime rada fotoaparata.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

- a) **Sadržaji/pojmovi:** digitalna fotografija, obrada fotografije, režimi rada fotoaparata.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju digitalnu fotografiju i analiziraju osnovne karakteristike digitalne fotografije (veličina digitalne slike, senzor, osjetljivost, balans bijele boje, rezolucija);
- obašnjavaju i demonstriraju proces snimanja i izrade fotografije sa savremenim digitalnim fotoaparatom;
- objašnjavaju proces obrade fotografije kompjuterskom tehnikom;
- izvode digitalnu fotografiju koristeći različite režime rada fotoaparata.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 10 časova.**Obrazovno-vaspitni ishod 4*****Na kraju učenja učenik će moći da opiše kinematografiju i serijsku fotografiju.*****Ishodi učenja***Tokom učenja učenik će moći da:*

- objasni kinematografiju i serijsku fotografiju;
- režira kratki film.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda**a) Sadržaji/pojmovi:** kinematografija, film, serijska fotografija.**b) Aktivnosti učenja**

Učenici:

- upoznaju osobenosti kinematografije i serijske fotografije, nastanak i razvoj;
- režiraju kratki film.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 5 časova.**Obrazovno-vaspitni ishod 5*****Na kraju učenja učenik će moći da opiše crnogorsko kulturno nasljeđe.*****Ishodi učenja***Tokom učenja učenik će moći da:*

- objasni hronološki razvoj likovne umjetnosti na prostoru Crne Gore;
- uporedi crnogorsko kulturno nasljeđe kroz različite periode;
- pronađe veze crnogorskog kulturnog nasljeđa i kasnijeg razvoja moderne umjetnosti.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda**a) Sadržaji/pojmovi:** crnogorsko kulturno nasljeđe, arheološki lokaliteti, arheološka nalazišta, spomenici kulture u Crnoj Gori, muzeji i galerije.**b) Aktivnosti učenja**

Učenici:

- upoznaju hronološki razvoj likovne umjetnosti na prostoru Crne Gore;
- analiziraju i upoređuju crnogorsko kulturno nasljeđe kroz različite epohe i kasniji razvoj moderne umjetnosti (izrađuju prezentaciju određene istorijske epohe, arheološkog lokaliteta, arheološkog nalazišta,...);
- posjećuju određeni kulturno-istorijski objekat.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 5 časova.**Obrazovno-vaspitni ishod 6*****Na kraju učenja učenik će moći da opiše crnogorsku modernu i savremenu umjetnost.*****Ishodi učenja***Tokom učenja učenik će moći da:*

- prepozna djela crnogorske savremene i moderne umjetnosti;
- uporedi dostignuća crnogorske umjetnosti XX vijeka sa svjetskom savremenom umjetnošću;
- osmisli osvrt na likovnog stvaraoca ili djelo.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: crnogorska moderna i savremena umjetnost, likovni pravci, likovni autori.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju djela crnogorske savremene i moderne umjetnosti;
- analiziraju i upoređuju dostignuća crnogorske umjetnosti XX vijeka sa svjetskom savremenom umjetnošću;
- izrađuje prezentaciju određenog likovnog pravca ili likovnog autora;
- posjećuju muzej ili galeriju.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 10 časova.

Obrazovno-vaspitni ishod 7

Na kraju učenja učenik će moći da opiše predmet i značaj estetike kao filozofske discipline.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni predmet i značaj estetike kao filozofske discipline;
- opiše odnos estetike i likovne kritike;
- osmisli osvrt na likovno djelo sa stanovišta estetike i likovne kritike.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda

a) Sadržaji/pojmovi: estetika, fenomen lijepog, likovna kritika.

b) Aktivnosti učenja

Učenici:

- upoznaju predmet i značaj estetike kao filozofske discipline;
- analiziraju odnos estetike i likovne kritike;
- izrađuju osvrt na likovno djelo, jednog autora ili grupu autora;
- izađuju stručni rad na određeni estetski problem iz raznih perioda odnosno stavove autora-estetičara;
- organizuju debatu ili diskutuju na temu estetike vrijednosti likovnog djela, autora ili grupu autora;
- izrađuju osvrt o ulozi umjetnika u razvoju ličnosti, društva i sl.
- prate umjetničke događaje.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 6 časova.

F. DIDAKTIČKE PREPORUKE ZA REALIZACIJU PREDMETA

U gimnaziji se nastava iz izbornog predmeta Umjetnost i vizuelne komunikacije izvodi sa 35 časova (29 + 6) godišnje, tj. sa jednim časom nedjeljno u I i II razredu, a sa 2 časa sedmično u III i IV razredu, odnosno sa 70 časova godišnje (58+12) u III razredu i 64 časa godišnje (52+12) u IV razredu. Ograničen broj časova zahtijeva pažljivo planiranje i realizaciju. Karakteristično za program ovog izbornog predmeta jeste to što ima koncepciju u obliku modela koji omogućava učeniku da izabere jedan vid (likovno područje, disciplina) i da ga realizuje u toku jednog perioda, npr. nekoliko mjeseci, jedno polugodište, jednu godinu ili duži period. Preporuka autora izbornog programa je da se određena tematska cjelina, kao i nastavne jedinice, mogu obraditi ranije ili kasnije zavisno od prostornih mogućnosti i resursa za realizaciju. Učenik ima mogućnost da u toku jednog perioda otkrije i istraži medijum koji najviše odgovara njegovom/njenom senzibilitetu i interesovanjima. Izborni predmet može da se realizuje u školi, ali i van nje. Dio aktivnosti učenici će realizovati i u svojim domovima kao vid slobodnog i dopunskog stvaralačkog rada. Posjeta i rad u muzejima, galerijama, kulturno-istorijskim znamenitostima, stručnim institucijama, saradnja sa NVO sektorom, predstavlja dio mogućnosti za organizaciju i realizaciju nastavnog programa. Neophodno je povezivanje teorijskog i praktičnog rada jer se na taj način ostvaruju i bolji rezultati u procesu učenja. Preporučujemo najmanje jednu cjelodnevnu ekskurziju za obilazak nacionalnih spomenika, kao i posjetu Narodnom muzeju Crne Gore, galerijama...

G. PRILAGOĐAVANJE PROGRAMA DJECI SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA I NADARENIM UČENICIMA

a) Prilagođavanje programa djeci sa posebnim obrazovnim potrebama

Zakon o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama, članom 12 definiše način prilagođavanja nastave i učenja učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama koji se školuju po Programu, uz obezbjeđivanje dodatnih uslova, pomagala i stručne pomoći u gimnazijskom obrazovanju.

U zavisnosti od smetnji i teškoća u razvoju, sposobnosti i potreba učenika, individualni program omogućava mijenjanje, prilagođavanje i individualizaciju metodike kojom se sadržaji realizuju.

Primjer: za učenika bez ostatka vida, škola treba da u saradnji s Resursnim centrom Podgorica obezbijedi udžbenike na Brajevom pismu, elektronske udžbenike, omogući siguran i bezbjedan prostor, bez barijera i sl.

b) Prilagođavanje programa nadarenim učenicima

Zakonom o gimnazijskom obrazovanju u Članu 44 predviđeno je da se nadarenim učenicima može omogućiti kraći rok za izvršavanje obaveza iz obrazovnog programa. U tom smislu potrebno je pružiti podršku učenicima u vidu sugestija za individualno savladavanje gradiva, upućivanjem na udžbenike, priručnike i drugu literaturu. Omogućiti im kontakte i saradnju sa afirmisanim stručnjacima/stručnjakinjama i mentorima/mentorkama za oblast u kojoj pokazuju darovitost i ambiciju.

Za učenike koji pokazuju posebni afinitet za predmet Umjetnost i vizuelna komunikacija, nastavnici će prilagoditi metode i oblike rada, omogućiti uključivanje u dodatnu nastavu i pružiti druge oblike

individualne i grupne pomoći u skladu sa posebnim programom. Primjer: učenika koji pokazuje naročiti afinitet za pojedine temetske cjeline iz Predmetnog programa, nastavnik može usmjeriti u pravcu temeljnijeg proučavanja određenog likovnog problema (upućivanjem na relevantne izvore informacija, pružanjem podrške prilikom osmišljavanja i sprovođenja adekvatnog istraživanja, kao i u pisanju izvještaja i prezentaciji rezultata).

Važno je postaviti ih i u ulogu edukatora, da kontinuirano dijele svoja znanja i osjećaju se prihvaćenim promoterima istog, da svojim vršnjacima predstave svoja interesovanja i strategije sticanja znanja i vještina. Tako bi mogli koordinirati u istraživačkim grupama za projekte koji su usmjereni na saradnju sa zajednicom. Preporuka je da se nadarenoj djeci postavljaju pitanja i zadaci koji se rješavaju angažovanjem misaonih aktivnosti višeg reda (koje uključuju divergentnost u mišljenju), te da realizuju projekte interdisciplinarnog karaktera, tražiti im savjete i konstantno pružati povratne informacije.

H. VREDNOVANJE OBRAZOVNO-VASPITNIH ISHODA

a) Elementi praćenja učenika u nastavi:

- Poznavanje i razumijevanje teorije likovne umjetnosti, likovnih tehnika, postupaka i likovnih elemenata
- Poznavanje i razumijevanje istorije likovne umjetnosti, hronologije i osobnosti stilova u likovnoj umjetnosti
- Poznavanje, razumijevanje i osmišljavanje kompjuterske grafike, fotografije i filma
- Primjenjivanje likovnih elemenata, likovnih tehnika, materijala, sredstava i postupaka u praktičnim vježbama.
- Izražavanje i upotreba stečenih znanja i estetskih vrijednosti i kritičkog mišljenja kroz likovno izražavanje
- Učenje, angažovanost, aktivnost i odnos prema radu i nastavi likovne umjetnosti i vizuelnih komunikacija

b) Kriterijumi praćenja i ocjenjivanja

Kriterijumi ocjenjivanja znanja

Osnovni nivo	Srednji nivo	Viši nivo
<ul style="list-style-type: none"> – navodi, opisuje, iznosi, (likovne elemente, likovne tehnike, materijale, sredstva, postupke izvođenja. Hronološki navodi osobnosti stilova u likovnoj umjetnosti); – izvodi uz neposredne instrukcije nastavnika ili samostalno ponavlja, oponaša izvođenje; – stvara kopirajući određeni obrazac, šablon, uzor, i sl. 	<ul style="list-style-type: none"> – objašnjava, upoređuje klasifikuje, daje primjere za likovne elemente, različite likovne tehnike, materijale, sredstva, postupke izvođenja, stilove i pravce u istoriji umjetnosti i sl.); – tokom vježbi primjenjuje očekivani postupak, uz manje greške i korekcije od strane nastavnika; – u likovnom izražavanju samostalno prilagođava postupak izvođenja; 	<ul style="list-style-type: none"> – ukazuje na značaj, obrazlaže razloge, ocjenjuje ispravnost i sl. (likovne elemente, za različite likovne tehnike, materijale, sredstva, postupke izvođenja i sl.); – prilikom vježbi, samostalno primjenjuje očekivani postupak, izvodi ga bez greške ili sam uočava i vrši korekcije tokom izvođenja. – kreira, smišlja, dizajnira, stvara nov, originalan prizvod (izbjegava šablone i već viđeno);

<ul style="list-style-type: none"> – povremeno je u stanju da iznese svoje rješenje, vlastiti stav, sud, procjenu; – povremeno je zainteresovan i aktivan na času; – svoje obaveze završava nakon upozorenja. 	<p>izmjenjenim uslovima (rješava problem);</p> <ul style="list-style-type: none"> – iznosi vlastiti stav, ocjenu, ali je rijetko u stanju da ga obrazloži argumentuje (da navede kriterijume i ocjene); – uglavnom je zainteresovan i aktivan na časovima; – izvršava obaveze i radi domaće zadatke; – povremeno mu je potreban podstrek/upozorenje u izvršavanju obaveza. 	<ul style="list-style-type: none"> – daje argumentovanu ocjenu, vrednuje kvalitet i obrazlaže vlastiti stav. Ima originalne ideje, prijedloge, obrazloženja i sl. – odgovorno pristupa obavezama; – zainteresovano i aktivno učestvuje u svim fazama učenja na času; – aktivno saraduje i daje doprinos u radu u grupi; – pokazuje poštovanje i uvažava različita mišljenja, stavove, poglede i sl. – spremno i motivisano učestvuje u vanastavnim aktivnostima (uređenje prostora, organizacija izložbi i slično).
--	--	---

c) Obaveze učenika:

- redovno donošenje i upotreba pribora za rad,
- aktivnost na času (učešće u razgovorima i diskusijama o likovnom problemu, poznavanje likovne terminologije i teorije likovnih umjetnosti, zauzimanje kritičkih stavova...),
- izrada likovnih vježbi, (realizacija vježbi rješavanja likovnog problema predviđenom likovnom tehnikom),
- izrada likovnog djela po motivu (principijelnost i istrajnost u realizaciji zadatog motiva),
- estetska procjena sopstvenog rada i rada vršnjaka i zauzimanje sopstvenog stava o estetskim vrijednostima (upotrebni predmeta, umjetničkih djela, nivo realizovanih praktičnih vježbi...),
- upoznavanje sa nacionalnom kulturom i kulturnim nasljeđem drugih naroda,
- učešće u timskom radu i radu u grupi.

d) Oblici praćenja i provjeravanja

- Portfolio (praktičnih vježbi i likovnih radova)
- Razgovor
- Diskusija
- Prezentacija
- Esej...

I. USLOVI ZA REALIZACIJU PREDMETA

a) Resursi za realizaciju predmetnog programa

Za uspješno zaokruživanje u jednu cjelinu stvaralačkih aktivnosti u ovom predmetu, pored prostornih (kabinet) i materijalno-tehničkih uslova (slikarski i vajarski štafelaj, kompjuter, projektor, stručna biblioteka, audio i video oprema i drugo), neophodno je da se obezbijede i likovni materijali i sredstva za rad. Za ostvarivanje ovih uslova, pored angažovanja škole, treba stalno da se brine i nastavnik i učenik koji može da iznađe alternativno rješenje za obezbjeđivanje klasičnih i nekonvencionalnih materijala i sredstava za likovni rad. Isto tako, neko od učenika može da upotrijebi i svoju opremu i materijal van učionice ne samo da uradi likovnu djelatnost, već i kao pripremu za svoju eventualnu profesionalnu orijentaciju.

b) Profil i stručna sprema nastavnika

Obavezna visoka stručna sprema (240 ECTS) iz oblasti likovne umjetnosti.

S obzirom na položaj i prirodu predmeta Umjetnost i vizuelne komunikacije čiji je sadržaj u većini vezan za praktične aktivnosti učenika, prijedlog autora programa je da profil i stručna sprema nastavnika bude 240 ECTS iz oblasti likovne umjetnosti.

LITERATURA

1. Vesko Gagović, Ana Miljkovac: Umjetnost i vizuelna komunikacija, udžbenik za I i II razred gimnazije, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2011
2. Slađana Žunjić, Slađana Bajić, Anka Gardašević, Smilja Vukićević: Umjetnost i vizuelna komunikacija, udžbenik za III i IV razred gimnazije, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2011
3. Arhajm Rudolf: **Umjetnost i vizuelno opažanje**, Beograd, 1971.
4. Arhajm Rudolf: **Umjetnost i vizuelno mišljenje**, Beograd, 1971.
5. Bogomil Karlavaris: **Metodika nastave likovnog vaspitanja**, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 1987.
6. Dragoljub Kazić: **Fotografija - osnovi tehnike stvaranja i obrade fotografske slike**, Z.Z.N.S. Beograd, 2002.
7. Džonson: **Istorija umjetnosti**
8. Enriko Anoša et.al.: **Opšta istorija umjetnosti**, Beograd: Narodna knjiga-Alfa: Zebra 1998. (Toledo: Arts Grafik)
9. Herbert Read: **Istorija moderne skulpture**, Beograd, 1980.
10. Hajnrih Kloc: **Umjetnost u XX vijeku**, Novi Sad 1995.
11. **Nova istorija umjetnosti** - Larus 2005.
12. Umberto Eko: **Istorija lepote**, 2005.
13. Živojin Turinski: **Slikarska tehnologija**, Beograd, 1976.

Predmetni program **UMJETNOST I VIZUELNE KOMUNIKACIJE** uradila je Komisija u sljedećem sastavu:
Mr Sanja Boričić, članica
Dragan Berilažić, predsjednik komisije
Vidoje Šćepanović, član

U izradi Predmetnog programa korišćen je prethodno važeći Predmetni program zasnovan na ciljevima. Pored naših, u izradi Predmetnog programa konsultovani su i predmetni programi iz država u regionu: Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Srbija.

Nacionalni savjet za obrazovanje na sjednici održanoj 24. jula 2020. godine, utvrdio je Predmetni program **UMJETNOST I VIZUELNE KOMUNIKACIJE**.